

rats, no desdenya *rendir*, car segueix: «Per fi el seu *llum*, en l'ara, pogué clavar tot just, / i es reclinà, *rendida*, baix d'aquell bloc august»; i abans: «Begué Mellesigeni, com qui ja a tot consent, / *rendit* a l'infortuni fatal, i res espera », «davall sumptuoses voltes, que el poder d'un imperi / tan sols no imitaria: tot forma una visió / que amb força sobirana *rendeix* l'admira-
ció» (*La Deixa del Gem Grec*, *IdOr* xxv, 156, 145, 144) «Mai més ja *rendí* l'ànima d'Orfeu l'amor festivol / --- / llavors del coll blanquíssim la testa, arrabassada / --- / *Eurídice*!, clamava, fugint-li el pensament / i *Eurídice*! aquells marges anaven respon-
nent» (ib, i, 170)

DERIV *Reddició* [1393, *AlcM*, *reddició de comptes*, Bna 1472, *DAG*] *Rededor* 'que s'ha de retre' ross a 1317 (*rededores*, *RLR* xxxi, 68), *retedor* *Retent Retument* 'rendició' [1412] «com a orelles del dit Arnau Porta sia prevengut que en los pactes del *retument* de Castellví de Rosanes ---» (cartes comunes, *Arx Mun Bna*); 1418, Val (*DAG*) *Retut*, supra

Rendiment [Lacav] *Rendició* [Belv.] *Rendit* (supra), *rendiment* [Belv.]. *Arrendir* [Belv.], -*dit*

Renda [en dos docs d'entre 1257 i 1269]: «lo castel e les *rendes* ---», Seró; i «una poca de *renda* ---», Vall d'Aiques en instàncies dels capellans d'aquests dos pobles al bisbe d'Urgell (PPujol, *DocVgUrg*, 21.8 i 20 10); «En res que pervinga --- per *rendes* ne per exides» 1283, Capbreu de Ribes (*RLR* III); «procurador de les *rendes* del noble Sr. Rey», a 1288, i moltes cites ross. posteriors (*InuLC*)

Literari, ja Cervetí: «Per què no m daran *renda* / li ric e l gran seynor, / si cel lor vil fazenda / e dic quan fa valor?», «no desir, tan com leys, *renda* ne cés ['cens'], / e si l'esper qu'en mi s'és més, perdia / --- / d'ira m'esperdia» (70 1, 72 25), «fo abat d'una abadia molt honrada --- e qui avia grans *rendes*», Llull (*Blanq*, *NCl* II, 28 26, *Merav* I, cap 6), «enviaren nos ---, los sarratins, missagers --- que s maraveylaven fort per què ls gitàvem de nostra terra, e si volíem que cresquessen la *renda* a Nós, que ells nos darien ---, e aquels de Xàtiva qui havien forfeit, que ns darien cas-
cun any cent milia besants de *renda*, e Nós --- dixem-
los que ben conexíem que la *renda* ns pujaven ---, mas --- volíem de tot que isquessen de nostra terra»,
Jaume I (*Ag*, p. 386.7) Figuradament, un que volen que es deixi treure sang: «yo us daré demà la *renda*», Reixac, 177 25 (on la *Queste* porta «m'aqueterai»), el *DAG* i *AlcM* en donen cites de JoMartorell i la *Crò-
nica* del Cerimoniós

Després de l'E Mj: «*renda* arrendada: vectigal publicum vel regium, redditus; *renda*: in portatis, redditus» (Busa-N, que curiosament no porta ni *retre* ni *rendre*, -*dir*); «tenir *renda* de censals: habere vectigalia, carregar censal o *renda* sobre algú ---», OPou (*TbPu*, 118) Sobre l'ús modern, ens podem refiar dels altres diccs; crido només l'atenció sobre la persistència, en els extrems Sud i Nord del domini, de la ja vella metonímia, per la qual passà a designar els productes agrícoles, i concretant encara més, 'les collites' en tant que es troben encara en els camps, cereals. hi

posen un dic, o mota de terra, perquè així «no *s'ayfègen les rēndes*» per inundacions de les sèquies, Demús de Gandia; «encara que hi haja *rēnda*», 'collita en la planta', Orba (1963). En els afores de la Bastida de Canigó hi ha «l'Era de la Renda» a la qual tenen dret de batre bastants pagesos del poble, i a Tarterac, nom igual (1960) Cf. la locució alt-aragonesa «en hay, a *rienda*» 'n'hi ha gran quantitat' (Bielsa, 1965). *Rendeta* [Belv.]. *Rendista* [1905, Bulbena].

Renda prové d'un antic participi *RENDĪTA, del llatí vulgar RENDERE, per REDDERE (part. *redditus*, -a, -um), de la qual vénen també les formes de les altres llengües romàniques: it. *rēndita* [c. 1300], fr. *rente*, cast. *renta*, port *renda*, oc *renda* [c. 1200, PSW]. És possible i fins probable que el cast. *arrendar* sigui manlleu del català, com ho assegura Meyer-Lubke en el *REW*,¹ atesa la discrepància de la seva -d- amb la -t- de *renta*, si bé és veritat que la variant *renda* es troba bastant en cast. ant. [Ss. XII-XIV, *DECH* IV, 874b2-7] (cf. *venta* i no *venda*, de VĒNDĪTA); però, al capdavall, aquest mateix *renda*, igual que *renta*, semblen ser manlleus, a causa de la manca de diftongació. El nostre *arrendar* va ser també manlleuat pel logud. *arrendare*.

Rendal adj «pagaran 60 sous *rendals*» 1323, «valen 25 lbs. *rendals*» 1334, 1340, *InuLC*; i Vic 1424, *DAG* *Rendar*, *rendat*

Render 'burot' o 'cobrador dels arrendaments agrícoles'; traduint el ll. *publicanus* o *telonearius*, parlant de St. Mateu: «fo él *render* que venia esmersamens»; amb el derivat *renderia*. «St. Matheu --- quan Jhesú Christ l'apelà, él desemparà la *renderia*», *VidesR*, f° 205v2, 205r2, n 4 (trad. *teloneum reliquit*, 625 6, 27); «Jacobus, Major. rex --- nostri procuratores vel *renderu*, ad portandum et vendendum ad villam de Pratis, blada» a 1308 (*Libre Roig* de Prats de Molló, f° 15v°); 1310 (context a *ramada*), *RLR* XI, 173; «negun batle o *render* del Sr. Rey» a. 1313, «la sala d'amunt on meten lo gra los *renders*» 1369, «los *rendés* del Stany» 1426 (etc., *InuLC*, s. v.); «com fos questió, entre los *renders* del pasquer de Conflent, e sobre assò que ls dits pasquerejadors demanaven als dits homes» a. 1373 (ib, s. v. *pasquer*); era l'oficial que tenia el rei per cobrar la *renda* o impost sobre els formatges dels pastors dels ports de Clavera i Flaçà de Conflent, 1329 (cita a *PINTURA*) Per controlar de prop els pastors orriaires, el *render* vivia o sovint feia nit a les altures, d'on la *Cabana del Render* (*rēndé*), indret crucial dalt del Canigó, cap a la Llipodera [1923].

I, en altres terres catalanes. «los *renders* plegaven lo sens del seynor» Segarra, 1396 (Guardalada, *BABL* X, 416) Cardener: «son pare --- és estat *render* de Olius, y ell, testimoni, com a fill que era seu, plegava los censos de Olius, y no sab què són dret<s> dominicals ni foriscapis, bé és ver que de terços ni luymes no n'í a plegats» (Serra Vilaró, *BCEC* 1908, veg. cita a *foriscapi*) A la serra Urgellet-Pallars: «sinc sous de cens, los quals reb lo *render* de Sallent --- los quals reb lo thesorere», i un altre doc. relatiu a Farrera, 1518, *Spill* de Castellbò, f° 38r, 50v A l'abstracte *renderia* (supra) correspondria una forma arag o bearn, de la